

I huvudet på en valberedare

Åsa Höjefält sitter i valberedningen i S:t Ragnhilds trädgårdsförening i Söderköping. Ola Bixo, styrelseledamot i Svensk Trädgård och föreningsentusiast, har besökt henne för att prata om vikten av valberedning. Förstås blev det också en del trädgårdsprat ...

TEXT OCH FOTO OLA BIXO

Solhattar av olika slag hör till Åsas favoriter. Här visar hon sorten 'Milkshake'.

Asa Höjefält är sedan några år valberedare och tongivande på ett positivt sätt i min lokala förening, men utan att arbeta i styrelsen. Jag bjuder in mig på ett samtal i hennes kök en augustikväll när semestern just tagit slut och det börjar kännas att hösten är på väg. Det bjuds på kaffe och hembakad bulle. I ugnen långbakas en del av skörden av körsbärstomater. Ugnen står på 150 grader med luckan lite på glänt. Åsa rör om då och då. Inget annat än tomater på ett bakplåtspapper. De blir som umamibomber, vilken smakupplevelse!

Jag har med mig frågor kring valberedning, men samtalet börjar i hennes trädgård.

Vilken är din favoritplats i trädgården?

– För ren avkoppling är det kvällssolen i hammocken efter ett dagsverke. Att sitta och titta ut och känna sig nöjd. Svårare att välja vad som är finast i trädgården, men området kring dammen tycker jag om.

Du har många projekt som handlar om anläggning och material?

– Det handlar om min egen kreativitet. Jag är lite snickare också. I år blev det ett stort bihotell. Kanske mer för min egen skull än för binas. Det är kul att snickra och det kan bli lite fint. Men de får gärna flytta in.

Hur ser din bild ut av en riktigt bra dag i trädgården? Är det när du har visning för trädgårdsföreningen och alla är glada att få vara där?

– Nej, det är när jag har hela dagen för mig själv som ett oskrivet blad och jag bara gör det jag känner för. Jag har många projekt på gång samtidigt. En dag vill jag ha fingrarna i jorden, en dag vill jag snickra, en annan vill jag anlägga gångar. Jag kan bli totalt uppslukad och hålla på i timmar med en grej. Går bara och känner, vad bra jag är!

Vilket är ditt värsta ställe i trädgården?

– Hm ... jag vet inte om jag har något värsta ställe längre. Kanske den där rabatten, som är jättestor. Ska man vara snäll så är det en mormorsrabatt. En vän i föreningen sa en gång att det var den finaste sammelsuriumrabatt hon hade sett. Den ska jag ta hand om någon gång när jag får lust. Men det är roligare och enklare att göra nytt än att göra om. Jag har inte bråttom med något heller. Det får ta den tid det tar.

Vilken är det största jobb du gjort i trädgården?

– När jag flyttade in var det en platt trädgård med perfekt skött gräsmatta, några fruktträd, ett fåtal buskar och en himla massa björkar. Det första jag gjorde var att ta bort all björk och gräva en damm. Det blev en naturdamm utan duk.

När är du lycklig i trädgården?

– Det är jag nästan alltid. Många tror att jag lägger jättemycket tid i trädgården, men så är det inte. När jag jobbar och har allt socialt umgänge i gång blir det inte så många timmar egentligen. Nu har jag gjort det jag känner för i år, det behöver inte bli mer gjort. Jag har det här bara för mig själv, gör det jag har lust till och sätter prioordningen efter det. Det som är roligt går många gånger före det som borde göras. Jag leker.

Hur hittade du till vår förening?

– De första åren i min trädgård var jag i min egen bubbla. Men när jag åkte in till Söderköping gick jag gärna en sväng i ortagården för att miljön är så härlig där. En gång när jag kom dit var det växtförsäljning, och den är det ju vår förening som sköter. När jag var där babblade jag med alla möjliga, och ▶

HÄR ODLAR JAG! Namn: Åsa Höjefält. Bor: Söderköping. Trädgård: I grunden en platt villatomt på 1 596 kvm i zon 2. Flyttade in och började förändra för arton år sedan.

Ola Bixo.

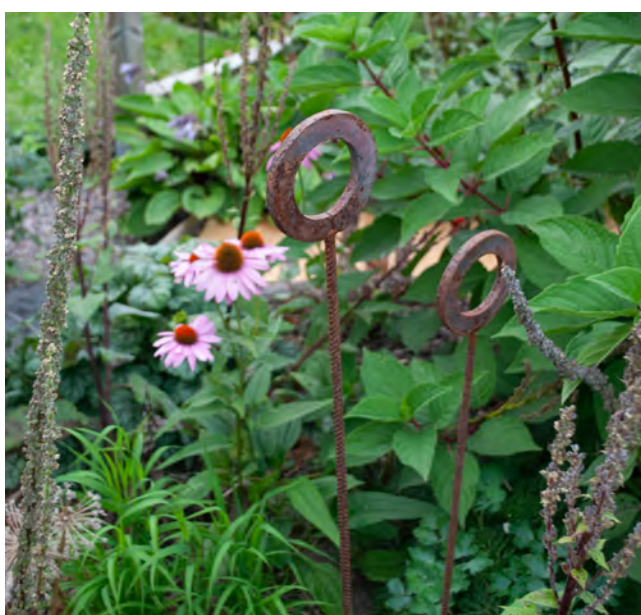
Sommarrudbeckia SAHARA är en av Åsas få sommarblommor. Hon gillar att den är lättodlad, blommar länge, inte äts av sniglar och har så fina färger i allt från gult till bordeaux och lite rostiga toner.

Rosportalen är en av många saker Åsa byggt i trädgården. Den ger stöd åt rosen 'Alchymist'. I bakgrunden klättrar en kaukaskisk jama.

Åsa vid sin favoritbuske, en kryddbuske 'Aphrodite'. Den liknar nästan en röd magnolia och blommor från juli och ända till frosten tar den.

Åsa tycker att det är kul och fint att blanda olika material. Här dottern Louises allra första smidesprover från hovslagarutbildningen, svetsade på armeringsjärn så att de "svävar" över rabatten.

då var det en som sa: "Du ska ju komma med i vår förening!". Ja, då gick jag med. Då kom jag utanför min lilla plätt och gick på alla de här trädgårdsvandringarna vi har, där man träffar likasinnade och ser trädgårdar av alla de slag. Inspirerar varandra. Har man tappat farten och lusten så kan man få en nytändning hos någon annan.

Vad betyder trädgårdsföreningen för dig?

– Det sociala med föreningen är fantastiskt. Det är berikande med mångfalden av människor och mångfalden av trädgårdar. En del ska ha ordning och rätta rader medan andra ska ha mulching där man klipper ner och använder löv, kvistar och växtmaterial som täckmaterial i rabatten eller i trädgårdslandet. Vi visar trädgårdar i olika skepnader, där man återkommer och följer utvecklingen.

Du har varit valberedare i tre år och är nu på ditt fjärde. Hur går det?

– Första året var speciellt. Jag hade ju ingen aning om hur ett valberedningsarbete går till. Då var jag också valberedare tillsammans med två andra som jag inte kände innan. Jag var väl inte den som hade mest tid och mest driv, men det fungerade bra ändå.

– Vi har gjort några rekryteringar som varit väldigt lätta, där de har tackat ja direkt. "Gud vad roligt, något ska jag ju hålla på med!" svarade den senaste. Och han har säkert nya nätverk som han kan bidra med. Det är en tvåstegsraket, nya medlemmar från nya grupper som sedan också kan bli aktiva i föreningen.

Har ni haft några särskilda utmaningar?

– Att hitta yngre förmågor har varit en önskan eftersom flera i styrelsen är lite till åren. Men de yngre måste hitta sin nivå på engagemang och ha en tillåtande styrelse. En arbetande småbarnsmamma kan definitivt bidra och visa andra att det går, men hon behöver hitta sin egen balans i styrelsearbetet om det ska fungera. Vissa arbetsuppgifter kan även föreningsmedlemmar utanför styrelsen ta på sig. Vi gör medlemsutskick i vår förening där vi försöker locka fler att delta. Om man hjälper till med något kan det också bli lättare att så småningom komma in i styrelsearbetet.

Har du några råd till andra valberedare?

– Jag tycker det är toppen att kunna ta hjälp av kompetensmatrisen (finns på hemsidan i "verktygslådan" under föreningsinloggningen) och att intervjua styrelsemedlemmarna. Det är bra att ta styrelsen på pulsen tidigt. Så vi kickar i gång i god tid och letar efter nya styrelsemedlemmar.

Vem borde sitta i valberedningen?

– Det bästa är väl att hitta valberedare utanför den ordinarie aktiva gruppen som tillsammans med någon som nyss avgått från styrelsen kan ta fram nya förslag. Sedan är kommunikation a och o. Valberedningen får inte bara sitta på sin kammare. Det har vi lärt oss. Ibland kan det vara svårt att hitta kandidater och då får man vara öppen med det och be om hjälp bland styrelsemedlemmar och andra medlemmar.

Kan vi höja statusen för valberedningsarbetet?

– Ett sätt att höja statusen är att inte bara avgående styrelsemedlemmar "degraderas" till valberedare. Valberedningen kan göra egna föreningsutskick och berätta om sitt arbete. "Nu är vi i gång i valberedningen. Går du i tankar om att vilja vara med i styrelsen eller vet någon annan som skulle passa så ta kontakt helt informellt". Eller skicka ut att "Jag kommer vara med på trädgårdsvandringen på tisdag, kom gärna fram och prata om föreningen med mig som valberedare. Vi behöver friskt blod". ●

Åsa gör det hon tycker är roligt i sin trädgård. Som att bygga saker och arbeta med och kombinera olika material som sten, grus, gräs och trä.

”Det sociala i föreningen är fantastiskt. Det är berikande med mångfalden av människor och av trädgårdar av alla de slag”

Vänd!

Det ståtliga elefantgräset ger karaktär och rörelse i trädgården. Framför syns de rosablommande perennerna indisk fingerört och röd solhatt 'Magnus'.

15 råd för en lyckad valberedning

1 Förbered dig. Se till att valberedningen har tillgång till föreningens stadgar, föregående årsmötesprotokoll, medlemsförteckning, sittande styrelsemedlemmars närvarostatistik under året som gått och om det finns någon arbetsordning som reglerar styrelsens arbete. Ta reda på när årsmötet ska vara, och när ert förslag då ska vara klart.

2 Gör en kompetensmatris där sittande styrelsemedlemmar har var sin kolumn och kompetenser som behövs har var sin rad. Gör några extra kolumner till nya kandidater.

3 Be om att få delta på minst ett styrelsemöte. Be om tid för intervjuer med styrelsemedlemmarna.

4 Intervjua både de styrelsemedlemmar som kan vara aktuella för omval och de som kvarstår. Börja med att berätta att de kan lita på din sekretess. Ställ frågor om hur de upplevt året som gått, vad de själva har bidragit med, vad de skulle vilja utveckla i styrelsearbetet, vilken tid de har, vilken kompetens som saknas i styrelsen, vad som har fungerat bra och om de står för eventuellt omval – ställer de upp?

5 Gör en nulägesanalys av styrelsen. Vad kommer behövas? Gör en inventering bland de medlemmar ni har. Finns det någon utanför föreningen som kan vara intressant?

6 När du kontaktar en ny kandidat kan du gärna börja med att ge en intresseväckande bild av vad som är på gång i föreningen.

7 Be inte om ursäkt för att du frågar om någon vill kandidera till styrelsen. Säg absolut inte något i stil med att "det är nästan inget jobb alls". Förklara i stället varför valberedningen tycker att just den tillfrågade skulle bli ett bra tillskott i styrelsen.

8 Fråga om hur väl kandidaten känner föreningen, är det något den vill veta, vad skulle just den personen vilja utveckla, vilken tid har den, vilka ansvarsområden och kompetenser vill den bidra med, kan den tänka sig en plats i styrelsen?

9 Ta beslut, gör en extra kontroll i stadgar-na och med föregående årsmötesprotokoll så allt blir formellt rätt. Ställ samman ert förslag.

10 Gör något extra på årsmötet. Syns. Berätta om kandidaterna. Höj statusen på uppdraget som valberedare.

11 Modernare namn. Låter det mossigt med ordet valberedning, och därmed svårt att få någon att ställa upp? Prova att kalla den nomineringsgrupp istället.

12 Be styrelsen fundera. Om ingen vill vara till exempel ordförande, låt styrelsen fundera på hur de skulle kunna dela ansvaret på något sätt.

13 Ta hjälp. Är det svårt att få till en styrelse över huvud taget och ni funderar på att lägga ner föreningen så kan Riksförbundet hjälpa till och försöka ordna en träff för nystart av föreningen.

14 Ge en bra överlämning till nästa valberedning. Fanns det några bra kandidater på lut?

15 Motivera till ideellt arbete i föreningen. Få inspiration från Svensk Trädgårds handledning *Odla engagemang* (2025) skriven av Ola Bixo. Den finns i webbutiken.

